

روش تدریس

نویسنده:

مصطفی دعاغی

۱۳۹۶

سرشناسه : دعاگو، مصطفی، ۱۳۳۸
 عنوان و نام پدیدآور : روش تدریس / نویسنده مصطفی دعاگو.
 مشخصات نشر : تهران: شب‌های سپید، ۱۳۹۶
 مشخصات ظاهری : ۱۲۴ ص؛ ۵/۲۱*۱۴/۱۴ س.م.
 شابک : ۹۶۷۳۵-۴-۴-۹۷۸-۶۰۰-۱۲۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 موضوع: تدریس اثربخش. دستنامه‌ها
 یادداشت : کتابنامه:ص:۱۲۴
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۶۵۴۱۸۵
 ISBN : 978-600-96735-4-4

روش تدریس

نویسنده: مصطفی دعاگو
 طراح جلد: آرمان رحمتی
 گرافیک: شب‌های سپید
 چاپ اول ۱۳۹۶
 شابک : ۹۶۷۳۵-۴-۴-۹۷۸-۶۰۰-۱۲۰۰۰۰
 تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
 ناشر: شب‌های سپید
 ISBN : 978-600-96735-4-4

آدرس : میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، کوچه مهدیزاده، پلاک ۹، واحد ۱۳
 تلفن : ۰۲۱-۶۶۰۳۵۳۲۸-۹۳۵۴۲۸۵۱۱۳

قیمت : ۱۲۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۱	سخن مولف
۱۷	فصل اول: کلیات
۱۸	مقدمه
۱۹	ضرورت آگاهی از شیوه‌های تدریس
۲۱	نارم برکات تدریس
۲۲	شریف واژه‌ها
۲۳	ضرورت مخاطب‌شناسی
۲۴	فوائد شناخت مخاطب
۲۴	قلمرو مخاطب‌شناسی
۲۵	قلمرو و ویژگی‌های ریسر، ذهنی، عاطفی و روانی
۲۵	برخورد با گروه‌های مختلف قابل توجه مدرسين)
۲۶	قلمرو مسایل و مشکلات اجتماعی فراگیران
۲۶	نمائی از مشکلات اجتماعی فراگیران
۲۷	قلمرو وضعیت دینی و مذهبی شاگردان
۲۷	قلمرو فرهنگ، آداب و رسوم اجتماعی
۲۷	قلمرو و میزان معلومات و فهم فراگیران
۲۹	قلمرو تفاوت‌های فردی
۳۰	راه‌های مخاطب‌شناسی
۳۳	فصل دوم: روش‌های گوناگون تدریس
۳۴	ضرورت‌های تدریس
۳۵	فواید طرح درسی علمی هر روز
۳۵	طرح درسی عملی

۳۶	نمونه‌ای از طرح درسی عملی
۳۶	روش‌های تدریس
۳۸	روش تاریخی
۳۸	روش معلم‌مداری
۳۹	تلخیص در تدریس
۴۰	مریض تلخیص
۴۰	فواید تلخیص
۴۰	تفاوت تلخیص با اجمال و ابهام
۴۱	اهمیت تلخیص
۴۲	نقش زمان در تلخیص
۴۲	شرایط خلاصه‌نویسی
۴۳	تلخیص در حین درس و در پایان درس
۴۴	روش نوین (روش فراگیر مدار)
۴۴	الف) تنظیم و دسته‌بندی
۴۴	ب) روش تلقین و تکرار
۴۵	ج) روش غیر مستقیم (الکنايه ابلغ من التصريح)
۴۶	د) روش عملی
۴۸	ه) روش الگویی
۵۰	ز) روش فعال
۵۰	اهداف روش فعال
۵۱	تدریس فعال از دیدگاه اسلام
۵۳	روش‌های گوناگون در روش تدریس فعال
۵۳	۱- روش حل مسئله

۵۴	۲- پرسش و پاسخ
۵۵	۳- بحث و گفتگو
۵۵	۴- روش جلب مشارکت
۵۶	موانع جلب مشارکت
۵۷	اقسام جلب مشارکت
۵۸	راه‌های جلب مشارکت
۵۹	ح) درک مطلب
۵۹	ط) روش آموزش تاریخی
۶۰	نتایج تاریخی - روش آموزش
۶۱	آگاهی‌های لازم برای تدریس
۶۱	۱. آگاهی از روانشناسی کودک و نوجوان و جوان
۶۳	۲. آگاهی از علوم مورد نیاز تهیه درس
۶۳	۳. آگاهی از تفاوت‌های فردی شاگردان
۶۳	۴. آگاهی از مشکلات خانوادگی و اجتماعی شاگردان
۶۳	۵. آگاهی از موقعیت زمانی و مکانی کلاس
۶۴	۷. آگاهی از شرایط محیطی و جغرافیایی شاگردان
۶۴	۸. آگاهی از فرهنگ و آداب و رسوم شاگردان
۶۴	۹. آگاهی از میزان معلومات و درک و فهم شاگردان
۶۴	۱۰. آگاهی از اطلاعات عمومی
۶۵	۱۱. آگاهی از مقتضیات زمان و مسائل روز
۶۷	فصل سوم: اصول تدریس
۶۸	۱. تسلط علمی بر مطالب
۶۸	۲. مطالعه پیش از درس

۶۸	۳. زمان‌بندی درسی و برنامه‌ریزی آموزشی
۶۹	۴. تهیه طرح درسی
۷۰	۵. تنظیم و دسته‌بندی
۷۱	۶. داشتن متن درسی و آموزشی یا ارائه جزوه
۷۱	۷. همراه داشتن جزوه و متن درس
۷۱	۸. ایجاد انگیزه برای یادگیری (طرح سؤال)
۷۲	۹. گزینش مطالب مهم و مورد نیاز
۷۲	۱۰. آموزش تدریجی
۷۲	۱۱. طرح نظرات در صورت لزوم
۷۳	۱۲. ایجاد ابراز
۷۳	۱۳. ارائه دروس پیش‌نیاز
۷۳	۱۴. دوری از پاسخ‌های اکتفا و ظنی
۷۴	۱۵. تصحیح اشتباهات
۷۴	۱۶. طرح مطالب و موضوعات و
۷۴	۱۸. رعایت ترتیب
۷۴	۱۹. بازگو کردن مسائل ضروری
۷۴	۲۰. ساده‌گویی
۷۵	۲۱. ذکر آیات و روایات و سخنان بزرگان
۷۵	۲۲. ذکر مدارک و منابع
۷۵	۲۳. پرهیز از استنباط‌های شخصی و ذوقی
۷۵	۲۴. جواب به سؤالات و اشکالات
۷۷	فصل چهارم: عوامل مؤثر در تدریس بهتر
۷۸	امتحان به شیوه صحیح

۷۹	تشویق بموقع شاگردان
۸۰	رشد علمی معلم
۸۰	ارزیابی معلم بوسیله شاگردان
۸۱	داشتن قلم و خط خوب
۸۱	تهمه جزوه درسی
۸۱	نکات کاربردی در یک تدریس موفق
۸۴	کار مربی
۸۷	حفظ تعادل
۸۸	نظم و رعایت زمان
۸۹	خصوصیات اجزاء
۹۰	شاگردان
۹۳	فصل پنجم: فعالیت‌های همراه با تدریس
۹۴	۱. ارتباط با مسئولین آموزشی و همکاری با آنان
۹۴	۲. شناسائی استعدادها و شکوفائی آنان
۹۴	۳. آماده‌سازی ذهنی شاگردان
۹۴	۴. ایجاد انگیزه درسی در شاگردان
۹۵	۵. ایجاد روحیه تفکر و تعقل
۹۵	۶. ارائه روش‌های یادگیری
۹۵	۷. پرورش اخلاقی فراگیران
۹۵	۸. ایجاد نور معنویت در فراگیران
۹۶	۹. ارتباط با اولیاء فراگیران
۹۷	فصل ششم: شخصیت و ویژگی‌های معلم
۹۸	شخصیت معلم

۹۹	مدرس موفق
۱۰۳	فصل هفتم: عوامل مؤثر در محبوبیت معلم
۱۰۴	۱. معرفی و ذکر اجمالی سوابق
۱۰۴	۲. ایجاد رابطه روحی و عاطفی با شاگردان
۱۰۴	۳. وفای به عهد و عمل به گفته ها
۱۰۴	۴. اعتماد به شاگردان
۱۰۴	۵. بلب اعتماد شاگردان
۱۰۵	۶. دخالت دادن شاگردان در تصمیم گیری ها
۱۰۵	۷. برخورد عطفی و استدلالی با شاگردان
۱۰۶	۸. رعایت عین و انصاف در برخوردها
۱۰۷	فصل هشتم: ارزشگاه های معلم
۱۰۸	۱. طرح شبهات اعتقادی و پاسخ نهادن آن
۱۰۸	۲. ذکر مطالب غیر یقینی
۱۰۹	۳. توجیه اشتباهات
۱۰۹	۴، ۵، ۶. جدال و رقابت با مخاطبین یا توجیه آنان
۱۰۹	۷. خجالت دادن دانشجویان
۱۱۰	۸. خود ستایی و غرور
۱۱۰	۹. تحقیر خود
۱۱۰	۱۰. طرح مسائل تشنج زا
۱۱۰	۱۱. امر و نهی
۱۱۰	۱۲. درگیری با مسئولین آموزشی
۱۱۲	فهرست منابع
۱۱۵	سؤالات تستی

بنام او

«آشنایی با روش‌های تدریس» برگرفته از ابداعات معلمانی است که در طول تدریس از اندوخته‌های بدست آمده از تجربیات سال‌های سر و کله زدن با فراگیران و مخاطبان و دانشجویان و طلاب علوم دینی، موفقیت‌هایی را نصیب خود و مخاطبین نموده‌اند؛ که نمونه‌هایی از این موفقیت‌ها را در گوشه و کنار حوزه آموزش می‌توان یافت.

اما آنچه که مهم است مبدعات تقلیدی نیست. روش تدریس یک معلم در تهران، ندرد معلم سیستان نمی‌خورد و یا کارایی لازم را ندارد. به عنوان مثال شخص دیگری نمی‌تواند روش حجه‌الاسلام قرائتی (که در حدود چهل سال و یاد سر در این حوزه کار می‌کند) را اجرا کند. و یا شیوه حجه‌الاسلام راستگو نیز می‌طلوبد.

چرا که روش تدریس بداعی در طول سالیان، با تجربه پی‌درپی و رفع نواقص، یافت می‌شود و پس از اجراهای متعدد توفیق روزافزون بدست می‌آورد. به همین دلیل من در این کتاب به تمام روش‌ها توجه کرده و آنها را فهرست‌وار آورده و از اطاله کلام بوری کرده‌ام؛ تا به کار بستن آن برای معلمین عزیز سهل‌الوصول باشد. بتواند با توجه به شرایط کلاس درس خود، از مفیدترین روش بهره‌مند شوند. کلاس در حوزه‌های علمیه تا یک سطحی می‌توان از روش پرسش و پاسخ و یا از روش مشارکت بهره برد، و در سال‌های بالاتر این روش کارایی ندارند.

در دبستان روش معلم مداری بیشتر جواب می‌دهد تا روش نوین (مخاطب محور) و در کلاس‌هایی مثل کلاس آقای قرائتی از تلفیق دو سه روش بهره گرفتن عالیست، ولی همین روش در سطح دکتری و در دانشگاه جوابگو نیست.

این کتاب به معلمین این امکان را می‌دهد که به تناسب شهر و منطقه و مدرسه و کلاس و سطح فرهنگی و علمی دانش‌آموزان خود، بهترین و مؤثرترین روش را در مسیر دستیابی به موفقیت، با اطمینان کامل از صحت و کاربردی بودن آن انتخاب کنند؛ و دیگر نیازی نیست برای یافتن روشی مناسب برای تدریس متحمل سختی‌ها و صرف هزینه و زمان و انرژی بسیار شوند و یا در طولانمدت، پس‌نگران و مردد از روش انتخابی خود باشند؛ چراکه بی‌شک تغییر روش به مدرس و مخاطبین ضرر وارد خواهد کرد.

این کتاب چهار بار در حوزه علمیه مروی تهران و برای اولین ورودی‌های طلاب سفیران هدایت و سپس برای گروه‌های تخصصی تبلیغ و حقوق حوزه مروی و کلام و تفسیر حوزه تخصصی قاسم‌بن‌الحسن تدریس شده است. لازم به ذکر است که پس از تکمیل آن را جهت مطالعه به حجه‌الاسلام جواد محدثی از نویسندگان حرفه‌ای که با این رابطه هم‌کتابی دارند، ارائه کردم و از ایشان خواستم نظر بدهند. چرا که اطمینان داشتم ایشان بدون رودربایستی نظر می‌دهند. جناب محدثی پس از مطالعه ایراداتی گرفتند که بحق نشان می‌داد برای نظر دادن وقت گذاشتند. لذا از من خواستند پس از رفع ایرادها (که بخشی از آن مربوط به ارجاعات و ترجمه عبارات عربی و روایات ویرایشی بود) کتاب را چاپ کنم. یادم هست به ایشان عرض کردم، شما سجان‌نه حرف می‌زنید و رعایت طرف مقابل را نمی‌کنید که در جای خودش خجسته خوب است؛ بنابراین اگر بفرمایید از چاپ این کتاب صرف نظر کن حتما سخن شما هدر نخواهد رفت، ایشان فرمودند: نه؛ من در چاپ اشکالی نمی‌بینم.

اکنون که حدود پانزده سال از اولین تدریس و پنج سال از آخرین تدریس این کتاب می‌گذرد، به توفیق الهی اکثر کتب روش تدریس را مرور کردم و در نسخه حاضر، با رفع ایرادات و اعمال ویرایش و نیز اضافه کردن مطالبی، آنچه

که این کتاب کم داشت را بر آن افزودم.

امید که برای معلمین و اساتید حوزه و دانشگاه و آموزش و پرورش مفید باشد و حتی برای کسانی که به نوعی با تدریس سر و کار دارند، مورد استفاده قرار گیرد.

مصطفی دعاگو

دی ماه ۹۵